

Varnir gegn brotthvarfi. Hvers ábyrgð?

Skólaárið 2016–2017 styrkir Menntamálastofnun Menntaskólann við Sund til að efla og innleiða aðferðir sem draga úr brotthvarfi nemenda frá námi. Markmiðið er að draga úr brotthvarfi með því að leitast við að bæta líðan nemenda, efla með þeim seiglu og bjóða markvissan, góðan stuðning til að sem flestir og helst allir ljúki námi úr framhaldsskóla.

Einkunnarorð Menntaskólans við Sund eru virðing, jafnrétti, ábyrgð og heiðarleiki. Með það að leiðarljósi er ætlunin að uppfylla hlutverk framhaldsskóla sem tilgreint er í Aðalnámskrá framhaldsskóla:

„Framhaldsskólum ber að búa nemendur sína undir líf, starf og frekara nám. Skólarnir gegna því veigamiklu hlutverki hvað varðar almenna menntun og félagslegt uppeldi nemenda auk þess sem þeir skulu vera vettvangur fyrir kynningu þjóðlegra og alþjóðlegra menningarverðmæta.“

Menntaskólinn við Sund byggir á áratuga reynslu af að undirbúa nemendur undir lífið að loknu stúdentsprófi. Skólinn hefur nú innleitt breytta kennsluhætti þar sem ábyrgð nemenda er aukin, lögð áhersla á aukna verkefnavinnu og virkni nemenda. Tekið hefur verið upp þriggja anna kerfi sem auðveldar nemendum að ná því markmiði að ljúka stúdentsprófi á þremur árum. Að loknu námi frá skólanum eiga nemendur möguleika á fjölbreyttu námi á háskólastigi bæði hérlendis sem og erlendis.

Stúdentspróf er fengur hverjum þeim sem það hefur og verður það ekki af neinum tekið.

Hverjar eru helstu ástæður brotthvarfs?

Haustið 2014 var gerð athugun hjá Menntamálastofnun á brotthvarfi nemenda frá framhaldsskólum landsins. Í niðurstöðum eru tilgreindar þær ástæður brotthvarfs sem nemendur tilgreina.

Ástæða er til að geta þess að það að nemandi skipti um skóla eða hefji annað nám er ekki talið til brotthvarfs. Athuganir af þessu tagi eru mikilvægar til að starfsfólk skóla geti spornað við eða innleitt aðgerðir sem hindra brotthvarf. Aðgerðir til varnar brotthvarfi eru þó ekki einvörðungu á valdi skóla heldur hafa bæði fjölskylda og vinir umtalsverð áhrif á ákvarðanatöku þeirra sem ákveða að hætta námi.

Ástæðum brotthvarfs hefur verið lýst þannig að talað er um þætti sem annað tveggja toga eða ýta (pull or push) nemenda frá skóla. Það sem sagt er **toga** í nemendum til að hætta námi eru þættir utan skólans sem höfða meira til nemenda en námið innan hans. Ástand á atvinnumarkaði hefur þar mikil áhrif. Önnur ástæða sem talin er **toga** nemendum úr skóla eru persónulegar ástæður sem ekki tengjast skólanum eða námi á nokkurn máta en hafa áhrif á ákvarðanatöku um að hætta námi. Þungun er ein ástæða sem nefnd er, af stúlkum, í þessu sambandi, en einnig aðrir fjölskyldutengdir erfiðleikar, hjá báðum kynjum, sem nemendum þurfa að ráða fram úr. Þættir sem taldir eru **ýta** nemendum úr skóla eru oftast tengdir reglum sem settar eru af skólanum en nemandinn treystir sér ekki til að fara eftir eða uppfylla. Þá finnast einnig nemendum sem finnast námið ekki höfða til sín og vera óáhugavert. (Dekkers og Classen, 2001).

Rannsóknir sýna að ákvörðun um að hætta námi er yfirleitt ekki skjóttekin ákvörðun og er í raun það flókin að oft getur reynst erfitt að komast að kjarna þess hvað veldur. (Magnús Þorkelsson, 2015).

Í áðurnefndri athugun Menntamálastofnunar fengust svör frá 790 nemendum haustið 2014 en 117 af þeim fóru í annan skóla og því ekki flokkaðir sem brotthvarfsnemendur. Af 673 nemendum sem hættu í skóla svöruðu 19,4% því að þeir fóru að vinna. 10,5% sögðu námið tilgangslaust og höfðu þeir ekki áhuga fyrir að halda því áfram. Nemendum sem vísað var úr skóla oftast vegna mætingarleysis voru 11,7%. Aðrir þættir voru einnig nefndir sem ástæður brotthvarfs svo sem veikindi, bæði andleg 14,4% og líkamleg 9%.

Auknar líkur eru á að nemendur sem ekki ljúka námi fyrir 20 ára aldur, hætti. 16.7% nemenda gáfu ekki skýringu á hvers vegna þeir hættu í skólanum.

Árið 2012 var gerð ýtarleg rannsókn á hvaða ástæður valda brotthvafi í Bandaríkjunum. Að lokinni rannsókn var ástæðum brotthvarfs skipt niður í fjóra flokka sem hver um sig eða sambland þeirra geta verið grunnur að því að nemandi ákveður að hætta námi. Samandregið má lýsa flokkunum á eftirfarandi hátt:

1. Tengdir skóla, þar sem eitthvað í skólaumhverfinu veldur því að nemendinn hættir.
2. Tengdir nemendanum sjálfum, veikindi, neysla, hegðunarvandkvæði, lágt sjálfsmat eða sjálfsmynd, félagslega staða og fleira.
3. Tengdir samfélaginu, þar sem skortur er á stuðningi samfélagsins til dæmis vegna fátæktar.
4. Tengdir fjölskyldunni, þar sem hvatning er af skornum skammti og almennt áhugaleysi um hag nemandans. Annars konar fjölskyldutengd vandamál eða ofbeldi.

(Capuzzi og Gross, 2014).

Ástæða er til að benda á að ekki er rætt um áhrif samfélagsmiðla á ákvarðanatöku nemenda hér að ofan.

Getur skólinn, einn, haft áhrif á ákvarðanatöku nemenda?

Brotthvarf frá námi er ekki og verður ekki bætt einvörðungu með aðgerðum innan skólans, eins og rannsóknir sýna. Starfsfólk skóla hefur sjaldnast vald á ytri aðstæðum nemenda.

Á þessu skólaári er ætlunin að greina og innleiða aðgerðir til að efla seiglu með nemendum Menntaskólans við Sund á margvíslegan máta. Nokkrir þættir eru taldir efla seiglu með einstaklingum eins og sterk sjálfsmynd og að kenna nemendum að óttast ekki mistök heldur sjá mistök sem tækifæri til að læra og gera betur. Heilbrigður lífstíll og að sækjast eftir félagskap annarra og að gera eitthvað skemmtileg er einn þáttur sem talinn er efla seiglu einstakling.

Ljóst er að framansögðu að skólinn einn kemur ekki í veg fyrir brotthvarf nemenda frá námi.

Á þessu skólaári hafa verið teknir upp breyttir kennsluhættir þar sem nemandinn ber meiri ábyrgð á námi sínu. Meira er um verkefna- og hópvinnu og eru nemendur hvattir til að temja sér sjálfstæð vinnubrögð þar sem áhersla er lögð á samfellt nám. Mætingarreglur skólans eru skýrar og aðgerðir við mætingarleysi hafa verið mótaðar. Náms- og starfsráðgjafar skólans starfa bæði að forvörnum með því að bjóða nemendum að pantta sér viðtal þar sem talað er í trúnaði um allt það sem getur haft áhrif á námsframvindu þeirra og býður fram aðstoða við að finna lausn sem nemandi er sáttur við. Náms- og starfsráðgjafar bjóða einnig upp á námskeið í kvíðastjórnun og námstækni og eru einnig kallaðir til ef upp koma erfið mál hjá nemendum. Þar starfa þeir í samráði við stjórnendur skólans með það að markmiði að sem flestir útskrifist frá skólanum með stúdentspróf. Öflugt félagslíf er við skólann þar sem markmiðið er að allir nemendur taki þátt. Ætlunin er að bjóða nemendum á fræðslufundi um heilbriggt lífverni og annað sem eflt getur seiglu meðal þeirra.

Forráðamenn nemenda hafa umsjón og forræði með nemendum til 18 ára aldurs. Mikilvægt er því að forráðamenn séu meðvitaðir um ástæður þess að nemendur hætta í skóla og grípi inn í aðstæður ef ástæða er til. Flestir nemendur eiga í dag snjallsíma og svo virðist sem samfélagsmiðlar hafi töluverð áhrif á sjálfsmynd þeirra. Áhrif á sjálfsmynd og samskipti einstaklinga hvað varðar upplifun þeirra af því sem gerist á samfélagsmiðlum er í dag órannsakað mál en þó virðist sem fjöldi "like" hafi töluverð áhrif á líðan hvað unglunga varðar. Samskipti og samvera í fjölskyldum hefur breyst með tilkomu símanna þar sem hver og einn lifir og hrærist í heimi internetsins. (Óttar

Guðmundsson, 2016). Fyrirmyndir og ábendingar um góðar ákvarðanir og heilbriggt lífni ættu að vera fyrst og fremst á ábyrgð forráðamanna þannig að betur má ef duga skal.

Starfsfólk Menntaskólans við Sund væntir góðrar samvinnu við nemendur, forráðamenn nú sem endranær til að það markmið náist að allir nemendur nái að ljúka framhaldsskólanámi.

Capuzzi,D og Gross,D.R. (2014). Youth at Risk, A Prevention Resource for Counselors, Teachers, and Parents. (5th. ed.)Alexandria, American Counselling Association.

Dekkers,H og Classen,A. (2001). Dropouts- Disadvantaged by definition? A study of the perspective of early school leavers. Studies in Educational Evaluation, 27,341-354

Kristrún Birgisdóttir. (2015). Brotthvarf úr framhaldsskólum.

Námsmatsstofnun. Sótt 15. október 2016 af

<https://www.menntamalaraduneyti.is/media/frettir2014/brotthvarsskyrsla-haust-2014.pdf>

Mennta- og menningarmálaráðuneyti. (2011). *Aðalnámskrá framhaldsskóla 2011*. Sótt 15. október 2016 af <https://www.menntamalaraduneyti.is/utgefingefni/namskrar/adalnamskra-framhaldsskola/>

Óttar Guðmundsson, (2016). Fyrirlestur, Hannesarholt, 14. október 2016.